

Селефаїс

Говард Лавкрафт

Переклад Ірини Храмченко

У сні Куранес побачив місто в долині, понад ним морське узбережжя, засніжену вершину, що височіла понад морем, яскраво розписані галери, що випливали з гавані у бік віддалених країв, туди, де море зустрічається з небом. Також у сні він дістав ім'я Куранес, а коли прокидався, називали його іншим ім'ям.

Можливо, для нього було природнім наснити нове ім'я; оскільки був він останнім зі свого роду, самотнім серед байдужих численних мешканців Лондона, тому, не багато було тих, хто розмовляв з ним і нагадував, ким він був. Його гроші та землі були розтрачені, його не хвилювало те, як до нього ставилися люди, він надавав перевагу снам і любив їх описувати. Багато хто сміявся з того, що він писав, тому, за деякий час він почав писати суто для себе, а потім взагалі перестав писати.

Що дужче він віддалявся з навколишнього світу, то прекраснішими ставали його сні; було б марною справою викладати їх на папері. Куранес не був прихильником сучасності і не мислив так, як це робили інші письменники. Вони ж намагалися здерти з життя його шати, прикрашені міфами, і показати голу огидність, себто — брудну реальність. Лише Куранес прагнув краси. Коли ні правді, ні досвіду не вдалося її проявити, він почав шукати її у фантазіях та ілюзіях, та знайшов її на самому порозі серед туманних спогадів з дитячих казок та снів.

Не багато є таких, хто знає, які чудеса відкриті для них у історіях і видіннях їхньої юності; коли ж ми діти, ми слухаємо і мріємо, ми думаємо напівсформованими думками, а в зрілості намагаємося згадати, нам нудно, нас отруює прозаїчність життя. Але дехто з нас пробуджується вночі від сну з дивними ілюзіями про пагорби і сади неіснуючої краси, про фонтани, що цвіріть під сонцем, про золоті скелі, що височать над морями, про долини, що простягаються до сонних міст з бронзи і каменю, та про вигаданих героїв на білих конях, що їдуть вздовж густих лісів; в такі миті ми розуміємо, що повернулися через ворота зі слонової кості назад, у світ див, що належав нам до того, як ми стали мудрими і нещасними.

У світ свого дитинства Куранес потрапив випадково. Йому наснився сон про дім, де він народився; про великий кам'яний будинок, сповитий плющем. В ньому мешкали тринадцять поколінь його роду. Він сподівався, що зустріне смерть саме там. Ніч була місячною і він вислизнув у насичену пахощами літню ніч, йшов садами, вниз терасами, повз великі дуби, що ростуть у парку, вздовж довгого білого шляху, що він до селища. Селище здавалося давнім, наче його роз'їло так само, як і місяць, що звужувався на межі. Куранесу стало цікаво, що ховається у невеличких будинках з гостроверхими дахами — сон чи смерть. Вулиці були вкриті паростками високої трави, ставні з обох боків були побиті чи широко розкриті і покриті павутинням. Куранес не барився. Він крокував впевнено, наче крокував до певної мети. Він не смів протистояти цьому

поклику, боячись, що таким чином доведе, що ілюзія, така сама, як і спонукання та очікування свідомого життя, що не мають нічого на меті. Далі він звернув на вузьку стежку, яка вела геть із головної вулиці, до каскаду скель і доводила до кінця всіх речей, до провалля, безодні, де і все селище і весь світ раптово переходили в беззвучну пустку вічності, де навіть небо було пустим і не освічувалося щербатим місяцем та пильними очима зірок. З довірою він швидко спускався у безодню, у вир, яким він плив вниз, вниз, вниз; повз темряву, відсутність форми, небачені сні, ледь сяючі сфери, що могли б бути частково баченими снами, і крилаті істоти, що наче висміювали мрійників всіх світів. Далі ущелина відкрила перед ним темряву. Він побачив місто у долині, що яскраво майоріло на обрії, далеко внизу, на фоні моря та неба. А біля його узбережжя височіла гора, вкрита снігом.

Куранес прокинувся якраз тоді, коли оглядав місто, однак він з першого погляду був впевнений, що це і є Селефаїс, в долині Оот-Наргай біля підніжжя Танарійських Гір, де його дух провів цілу вічність довжиною з годину одного літнього полудня дуже давно, коли він втік від няні. Тоді теплий морський бриз його заколисав, коли він дивився на хмари, сидячи на верхівці скелі. Його дуже розізлило те, що його знайшли, розбудили і відвели додому, бо як після пробудження він хотів поплисти на золотій галері в ті чарівні краї, де море зустрічається з небом. Тепер він настільки ж обурився, через те, що прокинувся, оскільки нарешті через сорок довгих років він віднайшов легендарне місто.

Але через три ночі Куранес знову повернувся в Селефаїс. Як і до того, спочатку йому наснилося селище, що спало, чи померло, безодня, через яку потрібно тихо проплисти; потім знову з'явилась ущелина і перед його очима постали сяючі мінарети. Він бачив граційні галери, що причалювалися у синій гавані, він спостерігав за тим, як на горі Аран на морському бризі гойдалися гінгко. Але цього разу сон не перервався і він наче на крилах повільно наближався до трав'янистого боку пагорбу, доки його ноги не торкнулися нарешті землі, вкритої дерном. Він повернувся в Долину Оот-Наргай і легендарний Селефаїс.

Куранес спускався пагорбом, вкритим пахучими травами і яскравими квітами, біля джерела Наракса, дерев'яним мостом, на якому він вирізав своє ім'я так багато років тому, також через гомінливий гай, аж до великого кам'яного мосту, що біля міських воріт. Все було як і в старі часи — ні колір мармурових стін не вицвів, ні відполіровані бронзові статуї не потемніли. Куранес подумав, що не потрібно боятися, бо все йому тут було знайомим; навіть вартіві на захисних валах були ті ж, такими ж молодими, якими він їх запам'ятав. Коли він ввійшов в місто через бронзові ворота і вздовж доріг, вимощених оніксом, купці та наїзники на верблюдах вітали його так, наче він ніколи і не покидав місто; так само було й в бірюзовому храмі Нат-Гортат, де монахи у вінках з орхідей сказали йому, що не існує такого поняття як час у Оот-Наргаї, лише вічна молодість. Далі Куранес пішов на прогулянку Вулицею Колон до стіни, спрямованої в бік моря. Там збиралися торговці та моряки, а також дивні люди з тих країв, де море зустрічається з небом. Там він затримався надовго, не відриваючи погляду від яскравої

гавані, де брижі виблискували під невідомим сонцем, а галери з далеких країв легко ковзали по воді. Він також пильно вдивлявся на гору Аран, що по-царському височіла над берегом, на нижніх схилах якої гойдалися дерева, а біла верхівка торкалась небес.

Більш за все Куранес бажав подорожувати галерою до далеких місць, про які він чув багато дивовижних казок, тому почав розшукувати капітана, який згодився взяти його на борт ще давно. Він знайшов цього чоловіка, Атіба, який сидів на тій самій скрині зі спеціями, що й до того, а Атіб, здавалося, навіть і не здогадувався, що стільки часу минуло. Потім обидвоє підпливли на човнах до галери і віддаючи накази веслярам, почали відпливати в хвилясте Серенське море, що веде до небес. Впродовж кількох днів вони ковзали зиг'загами по воді, доки нарешті досягли горизонту, де море зустрічається з небом. Тут галера не зупинилася, а легко здійнялась в синє небо серед пухнастих хмар рожевого відтінку. А далеко під кілем Куранес міг бачити дивні землі та ріки, та міста неперевершеної краси, що мляво розляглися під сонцем, яке, здавалося, ні віддалялося, ні зникало. Нарешті Атіб повідомив, що подорож майже добігла кінця і що скоро вони ввійдуть в гавань Сераннії, міста рожевих мармурових хмар, збудованого на ефірному узбережжі, де у небо дме західний вітер; але як тільки стало видно найвищу різьблену вежу міста, пролунав якийсь звук і Куранес прокинувся в своїй мансарді в Лондоні.

Впродовж довгих місяців Куранес марно шукав чудове місто Селефаїс і галери, що плывуть небом; його сні відносили його до багатьох чудових і нечуваних місць, але ніхто з зустрічних не міг сказати, як знайти Оот-Наргай, що біля підніжжя Танарійських Гір. Одної ночі він летів над темними горами, де ледь виднілися самотні вогники в таборах, розкиданих на великій відстані одне від одного, і дивні неохайні зграї, що озивалися дзвіночками, в які дзвонили їх ватажки, а у найвіддаленішій частині горбистої країни, настільки далекій, що лише небагатьом вдалося її побачити, він знайшов страшенно стару стіну чи то кам'яну мостову, що звивалася зиг'загом через пасма гір та долин; настільки велетенськими вони були, що важко повірити в те, що вони були викладені людськими руками, і настільки довгі, що й кінця-краю не видно. За тією стіною, коли лише почало сіріти, він ввійшов в країну чудернацьких садів і вишневих дерев, а коли зійшло сонце, він побачив таку красу червоних і білих квітів, зеленого листя та галявин, білих стежок, кришталевих струмків, блакитних озерець, вирізьблених мостів, пагод з червоними дахами, що він на мить і забув начисто про Селефаїс. Але він знову про нього згадав, коли спускався білою стежкою до пагоди з червоним дахом. Він мав намір розпитати людей про цю країну, але виявилось, що там їх немає, є лише птахи, і бджоли, і метелики. Іншої ночі Куранес підіймався вологими кам'яними спіральними нескінченними сходами і нею прийшов до вікна башти, що виходило на велику рівнину і річку, на яку падало місячне сяйво; у тихому місті, що простягалося від берегу річки, йому здалося, що він осягнув вже знайомі йому замальовки та плани. Він би спустився і розпитав би про те, як потрапити до Оот-Наргай, якби не грізна ранкова зоря, що виринала з-за далей, з-за горизонту, виводячи на світло руїни та старовинність міста, застій ріки, вкритої очеретом, і смерть, що

почала кружляти над цими краями з тих часів, коли король Кинаратоліс повернувся додому з війни і потерпів від помсти богів.

Отже, Куранес шукав чудове місто Селефаїс та галери, що відпливають до Серанії просто в небо, та дарма, однак він тим часом споглядав багато чудес на своєму шляху, а одного разу ледве зміг втекти від найвеличнішого з жерців. Його неможливо описати. Обличчя йому закриває жовта шовкова маска, а живе він сам самісінський у кам'яному монастирі у холодному, пустельному плато долини Ленг. З часом його почали дратувати безрадісні дні і він почав вживати наркотичні засоби, щоб збільшити тривалість сну. Значною мірою на його стан впливав гашиш, одного разу відіславши його в ту частину всесвіту, де не існує форми, лише сяючі гази, що знають таємниці буття. А фіолетовий газ розповів йому, що ця частина всесвіту знаходиться за межами вічності. Газу не було відомо нічого про планети та організми до того, але він ідентифікував Куранеса, як одну з форм вічності, що є матеріальною, має енергію і підпорядковується силі тяжіння. Куранеса тепер почало надто хвилювати повернення до всіяного мінаретами Селефаїсу і він збільшив дозу наркотиків; але, зрештою, в нього закінчилися кошти і він більше не міг їх купувати. Тоді одного літнього дня він залишив свою мансарду і пішов блукати безцільно вулицями, перейшов через міст і прямував туди, де будинків ставало все менше. Ось де справдилося видіння і він зустрів лицарський кортеж з Селефаїсу, що забрав його туди назавжди.

Лицарі були статними, на конях, одягнені в сяючу броню, костюми герольдів з золотої тканини, що звеличували їх і привертали увагу. Їх було так багато, що Куранес сплутав їх з армією, але вони прийшли з миром; оскільки Оот-Наргай був витвором саме його уяви, його було обрано головним божеством на всю вічність. Вони подарували Куранесу коня і поставили його на чолі кавалькади і поїхали всі разом через низини Суррей вперед у рідні краї Куранеса та його предків. Дивовижно як вершники неслися галопом крізь час; де б вони не проїжджали, крізь які селища, у сутінках вони бачили лише такі будинки і селян, яких міг бачити ще Чосер, чи люди, що жили до нього, а інколи вони бачили лицарів верхи на конях у супроводі кількох васалів. Коли стемніло, вони почали їхати жвавіше і жвавіше, здавалось, що вони летіли повітрям. Коли почало сіріти, вони натрапили на селище, яке Куранес бачив в дитинстві заселеним, а вві сні — сонним чи мертвим. Зараз воно оживало і селяни, що встали о такій ранній порі, робили реверанси перед вершниками. Стукіт підків понісся разом з ними вниз по вулиці і припинився у проході, що веде до безодні снів. Куранес до того заходив у безодню лише вночі і йому було страшенно цікаво, яка ж вона вдень; отож, він з хвилюванням дивився, як колонна наближається до неї. Коли вони наблизилися до безодні, десь з заходу вирвався золотий промінь і закрив пейзаж блискучими завісами. Безодня була вируючим хаосом рожевої і темно-синьої розкоші, невидимі голоси тріумфуюче співали, тим часом, як група лицарів граційно пливла вниз по блискучих хмарах і сріблястому промінню. Нарешті, вершники спускалися вниз, їх коні збивали копитами ефір так, наче вони рухалися золотою пустелею; а сяючі випари відділялися і давали ще більше блиску, блиску міста Селефаїс, морського

узбережжя, вкритої снігом верхівки гори, що височіла над морем і строкатих галер, що відпливають з гавані у бік далеких країв, де море зустрічається з небом.

Куранес став правителем долини Оот-Наргай та всіх сусідніх земель, що з'являлися йому у снах. В нього був двір і у Селефаїсі, і у оздобленій хмарами Сереннії. Він і досі там править, і буде правити там вічно, попри те, що під скелями в Іннсмуті хвилі з насмішкою бавились тілом волоцюги, який тинявся напівзалюдненим селищем на світанку; з насмішкою побавилися і винесли його на камені біля вкритих плющем Башт Тревор, де помітно огрядний і дуже огидний багатий пивний король насолоджується нещодавно придбаною атмосферою родового маєтку вимерлої шляхти.